

Ślady czasu. Historia
2 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., **zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.**

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Wielkie odkrycia geograficzne (rozd. 2)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw Uczeń rozumie:	

	<p>Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych 	<p>przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: portolany, laska Jakuba wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy 	
<p>Walka o Nowy Świat (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1494 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: faktoria, strefa wpływów, inflacja, handel niewolnikami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki pojęcie: handel trójkątny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki 	

<p>Renesans (rozd. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1509, 1543 • postacie: Johannes Gutenberg, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła • czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1532 • postacie: Niccolò Machiavello, Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dzieła • charakterystyczne cechy sztuki renesansowej • główne idee zawarte w dziele <i>Książe</i> Niccolò Machiavello <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Tomasz Morusa, Jeana Bodina, Williama Szekspira, Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarcki oraz ich dzieła • główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witrawski</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia • czas powstania Globe Theatre w Anglii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
---------------------------	---	---	---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka 		<p>języków narodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady pisarzy i poetów tworzących w językach narodowych 	
<p>Reformacja w Europie (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1517 postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina przyczyny wystąpienia Marcina Lutra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze postulaty Marcina Lutra omówić zasady wyznania luterskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1534, 1536, 1555, 1572 postacie: Henryka VIII, Henryka Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterski, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja zasadę „czyja władza, tego religia” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem omówić zasady wyznania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1598 postacie: Filipa Melanchtona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: edykt wormacki, banicja, edykt z Nantes <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny politycznych wojen religijnych we Francji omówić zasady edyktu z Nantes 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1529 postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze z czego wynikał podział religijny Rzeszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji

		kalwińskiego i anglikańskiego			
Reforma Kościoła katolickiego w XVI w. (rozdz. 6)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1545–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1534 • postać: Ignacego Loyoli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), „żołnierze Chrystusa” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działalność jezuitów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1542 • postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja • dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1559 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> • dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> • związek reformy Kościoła z narodzinami baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Juliusza II, Leona X • nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
Polska złotego wieku					
Polska za panowania ostatnich Jagiellonów (rozdz. 10)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1515, 1525, 1572 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1514, 1519–1521 • postać: Wasyla III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1561, 1563–1570, 1568 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1531, 1533, 1570 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jana Kostki • kupiecko-bankierski ród Loitzów

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna postanowienia traktatu wiedeńskiego okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Gottharda Kettlera lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów w Rzeczpospolitej cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczpospolitej z Turcją o Mołdawię wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczpospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: galeon dłaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
--	--	---	---	--	---

<p>Kształtowanie się demokracji szlacheckiej (rozdz. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1454, 1468, 1505 • postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka • miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska • dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty • znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa nadane przywilejem cerekwicko-nieszawskim • wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1496, 1518 • kompetencje izby poselskiej i senatu • skład senatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie • znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie • znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty • opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego • scharakteryzować rolę sejmików ziemskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1562–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postulaty ruchu egzekucyjnego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1523 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magnateria, lustracja, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritem</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały • dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje • wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewszczyzn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słuszna jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczpospolitej
--	--	--	--	---	--

	kształtowanie się demokracji szlacheckiej				
Odrodzenie w Polsce (rozd. 12)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1543 • okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. • postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady budowli renesansowych w Polsce • podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę • wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1474, 1551 • postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie • dlaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzurowanej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego • opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1501, 1519–1531 • postacie: Filippa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego • wyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego • wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1508 • postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda • kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii • omówić założenia urbanistyczne Zamościa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy • znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać styl gotycki z renesansowym

			Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu • wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe 	
Reformacja na ziemiach polskich (rozd. 13)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1573, 1596 • sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją • wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unia, obrządek greckokatolicki • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1562 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1570 • postać: Jana Łaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej • wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły na podatny grunt 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: menonici

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej omówić decyzje unii brzeskiej 				
Rzeczpospolita Obojga Narodów (rozd. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1569 postać: Zygmunta Augusta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: unia realna groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta różnicę między unią personalną a unią realną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia unii lubelskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: inkorporacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Barbary Radziwiłłówny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Mikołaja Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: język ruski cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię
Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie (rozd. 15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1572, 1573, 1576 postacie: Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1574, 1575 postacie: Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego szlachta wybrała Annę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1577–1582, 1578 postać: Jakuba Uchańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1576–1577 postać: Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> powody niechęci szlachty do 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić pierwszych królów elekcyjnych podać postanowienia zawarte w artykułach henrykowskich wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i> 	<p>Jagiellonkę na króla Polski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski 	<p>piechota wybraniecka, Trybunał Koronny, akademia w Wilnie</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego 	<p>tworzenia piechoty wybranieckiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych
<p>Gospodarka i społeczeństwo państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w. (rozd. 16)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1496 okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI – poł. XVII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koniunktura, monopol, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1520 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Jarmark św. Dominika <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana 	<p>przywiązanie chłopca do ziemi</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych • wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów • wymienić postanowienia statutu toruńskiego • scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. • wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w. • wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585 	<ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
15. Wojna trzydziestoletnia (rozd. 17)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1618, 1618–1648 • strony walczące w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: defenestracja praska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej • wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1648 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pokój westfalski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: straty demograficzne, zapas gospodarcza, psucie monety <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego • wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sekularyzacja polityki • zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej

	<p>okno zamku na Hradczanach</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej 				
Absolutyzm we Francji (rozdz. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1661 postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1624, 1628, 1629 postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie edyktu łaski wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1617–1643, 1642, 1685 postać: Jeana Baptiste’a Colberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza dłaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1701–1714 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdanie wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką” 	
<p>Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii (rozdz. 19)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1642–1649, 1688, 1689 • postać: Olivera Cromwella <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw • dlaczego uchwalono Deklarację praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii • wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1653 • postacie: Jakuba I Stuarta, Karola I Stuarta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor • dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii • przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. • wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w. • wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1603, 1651, 1659, 1679 • postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas corpus act</i>, Akt nawigacyjny • znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy • opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej • wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji • wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. • omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spisek prochowy, „papiści” • przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszej brytyjskiej demokracji • porównać ewolucję ustroju Francji oraz Anglii w XVII w.

		<p>Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okres dyktatury Cromwella • wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw 	<p>monarchii parlamentarnej</p>		
<p>Barok w Europie i w Polsce (rozd. 20)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) • postacie: Kartezjusza, Johna Locke’a • obiekty: kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: barok, ekspresja, fasada, racjonalizm, empiryzm, rewolucja naukowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać charakterystyczne cechy baroku • wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1643–1644 • postacie: Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona • obiekty: kolumna Zygmunta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: światłocień, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, pamiętnikarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy kultury baroku • wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1677–1696 • postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisca Bacona, Johannes Keplera, Jana Heweliusza, Wacława Potockiego • obiekty: pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: manieryzm, barok dworski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1637 • postacie: Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy • nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich • przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku • scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania twórców epoki baroku w Rzeczypospolitej • przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego

				myśl polityczną tej epoki	
Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej (rozdz. 21)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1587, 1606 • postaci: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rokosz Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji • przedstawić żądania postawione przez Litwinów przysłemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1589, 1607 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska • ocenić zjawisko klientelizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1605 • postaci: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju • wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę 			
<p>Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją (rozdz. 22)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1600–1635, 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postacie: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem • wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. • omówić postanowienia pokoju oliwskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postacie: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją w pierwszej połowie XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego • wymienić postanowienia zawieranych ze Szwecją rozejmów i podpisywanych traktatów • wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655, 1657 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczpospolitą w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Janusza Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.

<p>Wojny Rzeczypospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego (rozd. 23)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1604, 1610, 1648, 1667 • postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem • przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego • wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1605, 1606 • postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji • przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów • scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki • wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 • postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I • wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady • wyjaśnić, dlaczego królewicz Władysław nie objął tronu carskiego • wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie • wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 • postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejasławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia ugody pod Zborowem • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla losów Ukrainy • omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1656, 1660 • postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugoda cudnowska, osełdec, szarawary, spisa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone • scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej
---	--	--	---	---	---

				<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego 	
<p>Kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. (rozd. 24)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1648, 1652 • postać: Władysław Sicińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>liberum veto</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju • wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1665–1666, 1668 • postaci: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. • wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” • wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1658, 1666 • postaci: Hieronima Radziejowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać okres, w którym największa liczba sejmów zakończyła się bez podjęcia uchwał • wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwami • podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. • wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich • omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obstrukcja sejmowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych • wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej • ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej • ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną • wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy 			
Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego (rozdz. 25)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1672, 1672–1699, 1673, 1683 • postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu w Buczacz • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1669 • postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: czambuł • znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1674, 1676 • postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozejm w Żurawnie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1684, 1696, 1699 • postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska

				<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego 	
Wiek oświecenia					
Oświecenie – epoka przemian (rozd. 27)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1717, 1783 postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono powszechny obowiązek szkolny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizm ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1662, 1666, 1741, 1762 postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> pierwsze akademie nauk <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1751–1765 postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina wynalazki i odkrycia epoki oświecenia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciężenia, piorunochron <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1784 postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu haseł oświecenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne cechy oświecenia wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę oświecenia scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie 		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk wyjaśnić, dlaczego Immanuel Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii 	
25. Rewolucja przemysłowa w XVIII w. (rozd. 28)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1769 postać: Jamesa Watta zasadę działania maszyny parowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej wyjaśnić działanie maszyny parowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1712 postać: Thomasa Newcomena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rozwój demograficzny przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1776 postać: Adama Smitha poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: François Quesnaya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: fizjokratyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne założenia fizjokratyzmu wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. • wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji • przedstawić poglądy Adama Smitha 		
Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria (rozdz. 30)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 • postaci: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony • podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1701, 1773 • postać: Jemieliana Pugaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworianie, Senat Rządzący • konieczność modernizacji armii przez Piotra I • cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I • omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty • wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 • postaci: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” • co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego • wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” • przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej • wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1768, 1785 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		<p>części społeczeństwa rosyjskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji • wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II 	Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II		
Powstanie Stanów Zjednoczonych (rozd. 31)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1775–1783, 1776 • postacie: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytanią • wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1773, 1787 • postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ”bostońska herbatka” opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy • wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1775, 1777 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny, ojcowie założyciele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1779, 1783 • postać: Jerzego III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pokój paryski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość • wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii • wymienić postanowienia pokoju paryskiego • wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

<p>Rewolucja francuska (rozd. 32)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 14 VII 1789 • postaci: Ludwika XVI, Marii Antoniny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1789, 1791 • postaci: Emmanuela Josepha Sieyèsa, Marie Josepha de La Fayette'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji • wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatela • wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia • wymienić symbole rewolucji francuskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1792, 1793, 1793–1794 • postaci: Maksymiliana Robespierre'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. • wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI • omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1795, 1795–1799 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktariat, Rada Pięciuset, Rada Starszych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji • wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego • omówić skutki rewolucji francuskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Olympe de Gouges <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy
---------------------------------------	---	--	--	---	--

Rzeczpospolita w XVIII w.

<p>Rzeczpospolita w czasach saskich (rozd. 34)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1697, 1733 • postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: podwójna elekcja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczpospolitej za rządów Sasów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1700–1721, 1704, 1709, 1717 • postać: Stanisława Leszczyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka wojna północna, koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego • scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczpospolitej w czasie wielkiej wojny północnej • wymienić postanowienia sejmu niemego • podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczpospolitej uchwalonej na sejmie niemy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1702, 1715, 1720 • postać: Michała Radziejowskiego • rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłówny, układ w Poczdamie • znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczpospolitej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczpospolitej w wielkiej wojnie północnej • wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczpospolitej w czasach saskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1732, 1740 • postaci: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III • wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Henryka Brühla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dobra stołowe, Kamera <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej
--	--	---	--	--	--

<p>I rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 35)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1764, 1772 • postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sejm konwokacyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiego • wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej • wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w wyniku I rozbioru 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1767, 1768–1772 • postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa kardynalne • podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej • przedstawić postulaty konfederatów barskich • wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 • wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1773–1775 • postać: Adama Ponińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego • scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: departament <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmacniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię • wyjaśnić wizję artystyczną sejmu rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym
<p>Kultura oświecenia w czasach stanisławowskich (rozd. 36)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765, 1773 • postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1770 • postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1775 • postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza 		<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Biblioteka Załuskich <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Kazimierza Czartoryskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Bohomolca, Ignacego Potockiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: obiady czwartkowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi” podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego 	
<p>Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja (rozd. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1791, 1793 postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejmu <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1788–1792, 1789 postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1792 postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stronnictwo patriotyczne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieverssa, Ludwiga Heinricha Buchholtza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w II rozbiórce wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiórce Rzeczypospolitej 	<p>procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego 	<p>(republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę ocenić postawę szlachty w trakcie sejmiku rozbiorowego w 1793 r. 	<p><i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia
<p>Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 38)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1794, 1795 postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1798 postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: konwencja petersburska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia

	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg bitwy pod Raławicami • podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego • wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze 	<p>sposób zmieniał on sytuację chłopów</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania • omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew • wskazać na mapie Raławice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno 	<p>aspekt polityczny, społeczny i militarny</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczpospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru 	<p>konwencji petersburskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego • ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki
Epoka napoleońska					
System napoleoński w Europie (rozd. 40)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1799, 1804, 1807 • postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsulatu we Francji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1805, 1806 • postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1800, 1801 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona • wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: system napoleoński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie • wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiadli członkowie rodziny Napoleona 	

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona • wymienić główne zasady z Kodeksu Napoleona • wymienić postanowienia pokoju w Tylży 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński • wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego • wskazać na mapie Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę 			
Legiony Polskie we Włoszech (rozd. 41)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797 • postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego • słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech • wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> dla budzenia ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1802 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne punkty porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich • wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich • wyjaśnić, dlaczego polscy legionieści zostali wysłani na Santo Domingo • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Armia Renu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech • opisać sytuację legionistów na Santo Domingo • wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1796–1797, 1806, 1808 • postać: Waleriana Działuszyckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiorze

		stoczonych z udziałem Legionów Polskich			
Księstwo Warszawskie (rozd. 42)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807, 1815 • postaci: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich • wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. • wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1806–1807, 1809, 1812 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego • wskazać na mapie ziem przyłączonych do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. • scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1813 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bitwa narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego • omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem • rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą Księstwa Warszawskiego • wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami” 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej
Upadek Napoleona (rozd. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1812, 1815 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1814 • postać: Ludwika XVIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 • postaci: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1821 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić Napoleona I i przedstawić jego znaczenie w dziejach Francji i Europy

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona 	<p>narodów, pokój zawarty w Paryżu w 1814 r.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte • wymienić pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Francji i Europy • wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny 	
--	--	--	---	--	--